

POLSKA
RZECZPOSPOLITA
LUDOWA

URZĄD
PATENTOWY
PRL

OPIS PATENTOWY

88859

Patent dodatkowy
do patentu nr _____

Zgłoszono: 25.02.71 (P. 146476)

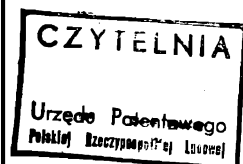
Pierwszeństwo: _____

Zgłoszenie ogłoszono: 01.10.74

Opis patentowy opublikowano: 15.04.1977

MKP G01b 15/02

Int.CJ.² G01B 15/02

Twórcy wynalazku: Stefan Sękowski, Mirosława Zawadzka, Wanda Jaros,
Jerzy Gierdalski

Uprawniony z patentu: Instytut Mechaniki Precyzyjnej, Warszawa (Polska)

Układ do mierzenia grubości bardzo cienkich powłok chromowych na podwarstwie miedzi, zwłaszcza na płytach do druku offsetowego i na walcach wkłesłodrukowych

1

Przedmiotem wynalazku jest układ do mierzenia grubości bardzo cienkich powłok chromowych na podwarstwie miedzi, zwłaszcza na płytach do druku offsetowego oraz na walcach wkłesłodrukowych.

W technice poligraficznej zagadnienie znajomości grubości powłoki chromowej nałożonej na podwarstwie miedzi i jej równomierność są zagadnieniem zasadniczym, gdyż od tych czynników zależy i czas trawienia i jakość druku oraz wielkość nakładu uzyskiwanego z jednej formy drukarskiej.

Do chwili obecnej brak jest metody umożliwiającej w sposób nieniszczący dokładne wyznaczenie grubości powłoki chromowej na płytach wielometalowych do celów poligraficznych w zakresie 0,2 do 10 mikrometrów.

Znane sposoby izotopowego mierzenia grubości powłoki metali szlachetnych na miedzi są stosowane tylko w przypadku znacznej różnicy między liczbami atomowymi materiałów podłoża i powłoki. W przypadku podłoża miedzianego i powłoki chromowej przy bardzo małej różnicy liczb atomowych, która wynosi 4, nie można metodą izotopową zmierzyć grubość powłoki chromowej.

Dla pomiarów izotopowych grubości powłok znany jest sposób i urządzenie według opisu patentowego RFN nr 1 005 743, w którym napromienia się warstwę mierzoną promieniami beta pod kątem rzędu 45°, filtruje wysyłane przez powierzchnię warstwy promieniowanie rentgenowskie w

2

celu zatrzymania promieniowania beta odbitego od powierzchni warstwy i wprowadza promieniowanie rentgenowskie do fotopowielacza, gdzie ulega wzmocnieniu i zmierzaniu dla ustalenia grubości warstwy. Podkreślono w opisie, że metoda może być stosowana przy znacznej różnicy między liczbami atomowymi powłoki i podłoża.

Biorąc pod uwagę fakt, że do pomiaru grubości powłoki o liczbie atomowej niewiele różniącej się od liczby atomowej podłoża, do dyspozycji pozostają jedynie metody niszczące, jak mikroskopowa, wagowa lub kulometryczna, których stosowanie prowadzi do zniszczenia formy.

W tej sytuacji bada się grubość tylko na krawędzi formy, gdzie na skutek efektu brzegowego powłoka jest zawsze grubsza i bardzo nierówna i ocenia na tej podstawie przydatność płyty do celów poligraficznych.

Celem wynalazku jest opracowanie takiego układu do mierzenia grubości cienkich powłok chromowych, który umożliwia wyznaczanie grubości z praktycznie potrzebną tolerancją rzędu $\pm 10\%$ i pozwala na bieżącą, szybką nieniszczącą kontrolę pracy galwanizerni oraz zmechanizowanie procesu przygotowania form drukowych, a przez to zmniejszenie pracochłonności ustawiania maszyn poligraficznych.

Postawione zadanie udało się rozwiązać, gdyż okazało się, że gdy na źródło promieniowania promieni beta nałożony zostanie filtr wykonany z do-

wolnego tworzywa sztucznego i wywzorcuje urządzenie dla metalu o liczbie atomowej niższej od metalu międzywarstwy, wtedy rozdzielczość urządzenia ulega zwiększeniu, a odcinek prostoliniowy krzywej wzorcowania ulega wydłużeniu wystarczającemu do wykonania pomiaru grubości powłoki chromowej z żadaną dokładnością $\pm 10\%$.

Układ według wynalazku oraz krzywa wzorcowania zostały przedstawione na dołączonych rysunkach, na których fig. 1 przedstawia schematycznie układ, a fig. 2 — krzywą wzorcowania.

Układ według wynalazku składa się z umieszczonego centralnie na wysięgniku nad detektorem punktowego źródła promieniowania promieni beta 1 nakrytego filtrem 2 z dowolnego tworzywa sztucznego o odpowiedniej grubości, przy czym źródło jest tak wykonane, że wysyła promieniowanie tylko w ściśle określonym kierunku, według przykładu — pionowo w górę. Dla ograniczenia wiązki czynnej umieszczona jest nad źródłem promieniowania przesłona 3, a pod źródłem promieniowania detektor promieniowania 4 w postaci np. licznika Geigera. Detektor promieniowania 4 jest połączony z niepokazanym na rysunku układem elektronicznym zawierającym woltomierz lampowy wywzorcowany na metalu o liczbie atomowej niższej od liczby atomowej międzywarstwy, na którym odczytuje się intensywność odbitego promieniowania, a więc po odpowiednim wyskalowaniu — grubość powłoki w mikrometrach.

Przedstawiony na fig. 2 wykres wzorcowania jest typowym wykresem wykonywanym dla każdego układu według fig. 1, przy czym pomiar prowadzi się na odcinku prostej AB.

Układ według wynalazku w zastosowaniu, zwłaszcza do płyt offsetowych i walców wkleśłodrukowych, pozwala na bieżącą kontrolę procesu chromowania i procesu trawienia oraz umożliwia zmniejszenie braków, a poza tym na poprawę jakości druku i zwiększenie nakładu z jednej formy.

Dla przeprowadzenia pomiaru grubości powłoki chromowej nakłada się płytę 5 na niepokazany

na rysunku stolik zaopatrzony w przesłonę 3. Wiązka promieni beta, wychodząca ze źródła promieniowania 1 poprzez filtr 2 i szczelinę przesłony 3 pada na powierzchnię powłoki chromowej nałożonej na podwarstwie miedzianej. Wiązka promieniowania beta odbitego od powłoki i częściowo od podwarstwy trafia do detektora 4, który przekazuje odpowiednie impulsy do układu elektronicznego.

W układzie na woltomierzu lampowym odczytuje się intensywność wiązki promieni odbitych, a przy odpowiednim jego wyskalowaniu — bezpośrednio grubość powłoki chromowej. Intensywność odbitych promieni beta jest wprost proporcjonalna do grubości mierzonej powłoki. Czas trwania pomiaru wynosi 1—2 minut.

Zastrzeżenia patentowe

1. Układ do mierzenia grubości bardzo cienkich powłok chromowych na podwarstwie miedzi, zwłaszcza płytach offsetowych i na walcach wkleśłodrukowych, składający się z punktowego źródła promieniowania beta, filtra, przesłony, detektora i układu elektronicznego z kondensatorem i woltomierzem, **znamienny tym**, że punktowe źródło promieniowania beta (1), emitujące wiązkę promieni w ściśle określonym kierunku, jest umieszczone na wysięgniku centralnie nad detektorem promieniowania (4) i jest nakryte filtrem (2) z dowolnego tworzywa sztucznego oraz oddzielone od badanego materiału przesłoną (3) o stałym otworze, umieszczoną w ściśle określonej odległości od źródła oraz jest połączony z detektorem promieniowania, np. w postaci licznika Geigera, który jest dołączony do układu elektronicznego z kondensatorem zaopatrzonym w woltomierz lampowy wywzorcowany do bezpośredniego odczytywania mierzonej grubości powłoki w mikrometrach.

2. Układ według zastrz. 1, **znamienny tym**, że woltomierz lampowy jest wywzorcowany dla materiału o liczbie atomowej niższej od liczby atomowej podłoża.

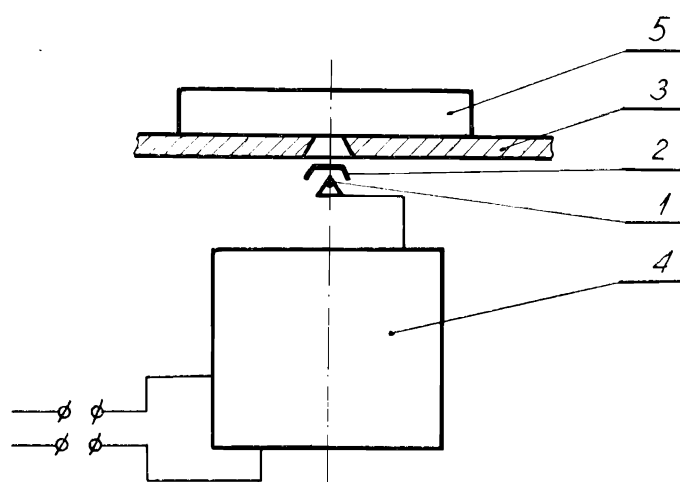

Fig. 1

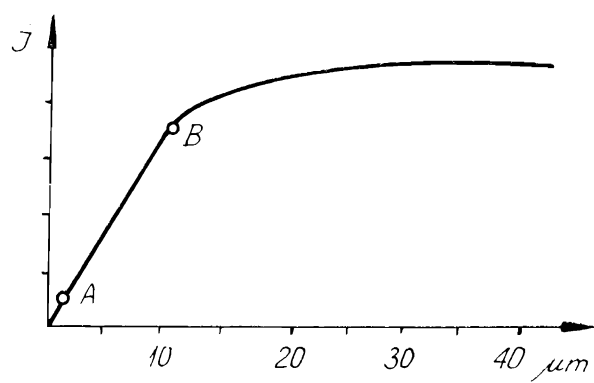

Fig. 2